Lietas Nr. C03026408
Lietas arhīva Nr. SKC-0015-15

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2015.gada 19.februārī

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu departaments šādā sastāvā:

tiesnese referente I.Garda

tiesnese E.Vernuša

tiesnese M.Zāģere

rakstveida procesā izskatīja civillietu sakarā ar prasītāja /pers. B/ kasācijas sūdzību par Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 28.jūnija spriedumu /pers. B/ prasībā pret Daugavpils pilsētas domi un Valsts zemes dienesta Dienvidlatgales reģionālo nodaļu, ar trešajām personām /pers. C/ un /pers. D/, par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi.

Aprakstošā daļa

[1] /pers. B/ 2007.gada 1.oktobrī cēlis tiesā prasību pret Daugavpils pilsētas domi un Valsts zemes dienesta Dienvidlatgales reģionālo nodaļu, ar trešajām personām /pers. C/ un /pers. D/, par īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi.

Prasībā norādīti šādi tālāk minētie apstākļi un argumenti.

[1.1] Saskaņā ar Latvijas Valsts vēstures arhīva 1994.gada 9.decembra izziņu īpašuma tiesības uz gruntsgabalu Nr./numurs/, Grīvas pilsētā, 3654 m^2 platībā, kas ierakstīts Grīvas pilsētas zemesgrāmatu reģistrā 1227, uz 1940. gada 21.jūliju bija nostiprinātas prasītāja vectēvam /pers. G/.

Prasītāja māte /pers. F/ likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajā termiņā un kārtībā iesniedza pieteikumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz bijušajam zemes īpašniekam piederējušo zemi (lieta Nr. 1252), tomēr viņa 1996. gada 17.maijā mira, nepaspējot iesniegt visus nepieciešamos mantošanas tiesību dokumentus. Prasītājs apstiprinājās par mātes mantinieku.

Mātes dzīves laikā arī prasītājs 1994.gada 3.martā iesniedzis Daugavpils pilsētas zemes komisijā pieteikumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz vectēvam /pers. G/ piederējušo zemi vai līdzvērtīgas zemes piešķiršanu, pievienojot tam attiecīgus īpašuma tiesības un radniecību apliecinošus dokumentus - 1941.gada 13.jūnijā izdoto gruntsgabala Nr./numurs/ piederības apliecību, bijušā zemes īpašnieka dēla /pers. J/ un mazdēla /pers. B/ dzimšanas apliecību kopijas. Vēlāk, t.i., 1994.gada 10.decembrī prasītājs nosūtījis Daugavpils pilsētas zemes komisijai saņemto Latvijas valsts vēstures arhīva izziņu Nr.3-R-327 par gruntsgabala Nr./numurs/ piederību. Tomēr prasītāja iesniegtais pieteikums netika izskatīts, jo viņš no zemes komisijas nekādu atbildi nav saņēmis.

[1.2] Šobrīd zemes nekustamā īpašuma ar kopējo platību 3547 m^2 vēsturiskajās robežās izveidoti šādi zemes gabali:

1) zemes gabals 595 m^2 platībā /adrese A/, kadastra Nr./numurs A/;

2) zemes gabals 598 m^2 platībā /adrese B/, kadastra Nr./numurs B/;

3) zemes gabals 610 m^2 platībā /adrese C/, kadastra Nr./numurs C/;

4) zemes gabals 600 m^2 platībā /adrese D/, kadastra Nr./numurs D/;

5) zemes gabals 593 m^2 platībā /adrese E/, kadastra Nr./numurs E/;

6) zemes gabals 551 m^2 platībā /nosaukums/ ielas daļa, Daugavpilī, kadastra Nr./numurs F/.

Atbilstoši Daugavpils pilsētas zemes komisijas sniegtajām ziņām īpašuma tiesības uz pieciem izveidotajiem zemes gabaliem

atjaunotas citām personām, savukārt zemes gabala ar kadastra Nr./numurs F/robežās atrodas pilsētas nozīmes infrastruktūras objekts - iela. Līdz ar to saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12. panta trešo daļu, prasītājam ir tiesības saņemt īpašumā līdzvērtīgu zemi, jo īpašuma tiesību atjaunošana vēsturiskajās robežās nav iespējama.

[1.3] Tāpat zemes īpašuma vēsturiskajās robežās izveidots zemes gabals 600 m^2 platībā /adrese G/, kadastra Nr./numurs G/, kas piesaistīts namīpašumam /adrese G/, un kura īpašuma tiesības nav noskaidrotas. Pie šādiem apstākļiem pastāv iespēja prasītājam atjaunot īpašuma tiesības uz mantojamās zemes daļu 600 m^2 platībā vēsturiskajās robežās, jo namīpašuma īpašniece /pers. C/ nav pieprasījusi šo zemi nedz lietošanā, nedz īpašumā.

[1.4] Prasība pamatota ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 9., 10., 12., 14. un 16.pantu, likuma „Par zemes reformas pabeigšanu Latvijas Republikas pilsētās" 12. panta trešo daļu, Civillikuma 398., 399., 403. un 404.pantu.

[2] Ar Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 9.februāra spriedumu prasība apmierināta daļēji: prasītājam atjaunotas īpašuma tiesības uz zemes gabalu 600 m^2 platībā /adrese G/, kadastra Nr./numurs G/, bet pārējā daļā prasība par īpašuma tiesību atjaunošanu uz līdzvērtīgu zemi 3547 m^2 platībā noraidīta.

[3] Spriedums daļā, ar kuru prasība apmierināta, apelācijas kārtībā nav pārsūdzēts un ir stājies likumīgā spēkā.

[4] Izskatījusi lietu sakarā ar prasītāja apelācijas sūdzību par spriedumu prasības noraidītajā daļā, Augstākās tiesas Civillietu tiesu palāta ar 2012.gada 28.jūnija spriedumu prasību noraidījusi.

Spriedums pamatots ar tālāk norādītajiem argumentiem.

[4.1] Pirmās instances tiesas spriedumā ietvertais pamatojums ir pareizs un pilnībā pietiekams, tādēļ saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piekto daļu apelācijas instances tiesa pievienojas šai motivācijai. Konstatēdama, ka prasītājs likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" noteiktajā kārtībā nebija iesniedzis pieprasījumu īpašuma tiesību atjaunošanai uz zemi un saskaņā ar minētā likuma 12.panta sesto daļu pastāv šķēršļi īpašuma tiesību atjaunošanai uz mantojamo zemi, tiesa pamatoti noraidījusi prasību. Pirmās instances tiesa pareizi atzinusi, ka minētā tiesību norma neparedz pieteikuma iesniegšanas termiņa nokavēšanas gadījumā tiesības saņemt līdzvērtīgu zemi citā vietā.

[4.2] Prasītājs kļūdaini atsaucies uz likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta trešo daļu, kas piemērojama tikai gadījumos, ja pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu tika iesniegts šā likuma 6.panta 1.punktā noteiktajā termiņā līdz 1992.gada 20.jūnijam vai 1994.gada 1.jūnijam un tam tika pievienoti iepriekšminētā likuma 10.pantā norādītie dokumenti (zemes īpašuma vai lietošanas tiesību apliecinoši dokumenti, radniecības dokumenti).

No lietas materiāliem redzams, ka prasītājs 1994.gada 3.martā iesniedzis Daugavpils pilsētas zemes komisijā pieprasījumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz vectēvam /pers. G/ piederējušo zemi. Tomēr likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 10.pantā noteiktos dokumentus prasītājs zemes komisijai neiesniedza. Tieši šī iemesla dēļ ar Daugavpils pilsētas zemes komisijas 1997.gada 4.februāra lēmumu Nr.25 pieprasījums tika noraidīts. Minētais lēmums netika apstrīdēts. Pie šādiem apstākļiem, prasītājam nav tiesību pretendēt uz kādu no likumā noteiktajiem zemes īpašuma tiesību atjaunošanas veidiem, tostarp arī uz līdzvērtīgu zemi.

Tāpat nav nozīmes apstāklim, ka pieprasījumu par īpašuma tiesību atjaunošanu sākotnēji bija iesniegusi prasītāja māte /pers. F/.

[4.3] Prasītājs atbilstoši Civilprocesa likuma 93.panta pirmajai daļai nav pierādījis savus apgalvojumus, ka viņš līdz 1996.gada 1.jūnijam, pretēji zemes komisijas lēmumā norādītajam, bija iesniedzis Daugavpils pilsētas zemes komisijā visus nepieciešamos dokumentus.

Saskaņā ar likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 9. panta otrās daļas 1.punktu, 10.panta ceturto un piekto daļu zemes pieprasījumam jāpievieno dokumenti, kas apliecina zemes gabala piederību uz 1940. gada 21. jūliju. Taču prasītājs pieprasījumam pievienojis zemes gabala piederības apliecību uz 1941.gada 13.jūniju, kas neatbilst likuma prasībām.

Prasītājam 1996.gada 3.aprīlī nosūtīts brīdinājums, lūdzot līdz 1996.gada 1.jūnijam iesniegt zemes komisijai trūkstošos dokumentus par pieprasītā zemes gabala piederību uz 1940.gadu. Lai gan brīdinājumā norādīts, ka tas adresēts „/pers. B/", nav šaubu par tā nosūtīšanu prasītājam /pers. B/. Turklāt atbilstoši Ministru kabineta 1995.gada 29.augusta noteikumu Nr.264 „Par zemes reformas īstenošanu Latvijas Republikas pilsētās" 3.punktam dokumentu pieņemšana zemes komisijā tika pārtraukta pēc 1996. gada 1.jūnija.

Prasītāja apgalvojumus par dokumentu iesniegšanu nepierāda ar 1994.gada 10. decembri datētais pavadraksts, jo uz tā nav atzīmes par dokumentu saņemšanu vai nodošanu sakaru iestādē. Daugavpils domes pārstāve dokumentu iesniegšanu noliedz. Savukārt apstāklis, ka Valsts arhīva izziņa par īpašuma piederību izdota 1994.gada 9.decembrī, pats par sevi nepierāda tās iesniegšanu zemes komisijai. Turklāt minētā arhīva izziņa adresēta pavisam citai personai - Olaines pagastā dzīvojošam /pers. J identisks vārds, uzvārds/, kas nav izskatāmās lietas dalībnieks.

[4.4] Tiesības uz līdzvērtīgu zemi atbilstoši likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta trešajai daļai ir tiem bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuri savas tiesības līdz 1994.gada 1.jūnijam bija ne vien pieteikuši, bet likumā paredzētajā termiņā arī pierādījuši. Konkrētajā gadījumā prasītājs nebija pierādījis tiesības uz vectēvam piederējušo zemi, tādēļ uzskatāms, ka pieprasījums likumā noteiktajā termiņā netika iesniegts.

Lietā nav strīda, ka prasītāja vectēvam piederējusī zeme 3547 m^2 platībā pēc 1997.gada 4.februāra ir nonākusi citu personu īpašumā, kas izslēdz īpašuma tiesību atjaunošanu.

[5] Par minēto spriedumu prasītājs iesniedzis kasācijas sūdzību, kurā lūdzis spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesā.

Sūdzībā norādīti šādi tālāk minētie argumenti:

[5.1] apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 10.panta ceturto un piekto daļu.

Daugavpils pilsētas zemes komisijā 1994.gada 3.martā reģistrēts prasītāja iesniegtais pieteikums par īpašuma tiesību atjaunošanu uz vectēvam /pers. J identisks vārds, uzvārds/ piederējušo zemi. Pieteikumam tika pievienoti arī īpašuma tiesības un radniecību apliecinoši dokumenti, proti, 1941.gada 13.jūnijā izdotā gruntsgabala Nr./numurs/ piederības apliecība, bijušā īpašnieka dēla /pers. J identisks vārds, uzvārds/ un prasītāja /pers. B/ dzimšanas apliecību kopijas.

Saskaņā ar 1941.gada 13.jūnijā izdoto gruntsgabala Nr./numurs/piederības apliecību /pers. G/, pamatojoties uz 1930.gada 6.jūnija izpirkšanas lēmumu, bija ieguvis īpašumā gruntsgabalu Nr./numurs/, Grīvas pilsētā, par cenu 320 Ls. Arī Latvijas Valsts vēstures arhīva 1994.gada 9.decembra izziņā norādīts, ka īpašuma tiesības uz gruntsgabalu Nr./numurs/, Grīvas pilsētā, 3654 m^2 platībā, kas ierakstīts Grīvas pilsētas zemesgrāmatu reģistrā 1227, nostiprinātas prasītāja vectēvam /pers. G/, pamatojoties uz 1930.gada 6.jūnija izpirkšanas lēmumu. Tas, ka gruntsgabala piederības apliecība izdota tikai 1941.gada 13.jūnijā, nemaina tās juridisko nozīmi. Līdz ar to, pretēji apstrīdētājā spriedumā secinātajam, prasītājs jau 1994.gada 3.martā bija iesniedzis visus nepieciešamos dokumentus īpašuma tiesību atjaunošanai un viņa pieprasījuma noraidīšanai nebija pamata;

[5.2] apelācijas instances tiesa pārkāpusi Civilprocesa likuma 93.panta pirmo daļu, 97.panta trešo daļu, jo nav devusi vērtējumu lietas materiālos esošajam 1994.gada 3.martā iesniegtajam pieprasījumam par īpašuma tiesību atjaunošanu. Proti, uz minētā dokumenta ir uzraksts, ka līdz ar pieteikumu zemes komisijā iesniegti arī zemes īpašuma tiesības un radniecību apliecinoši dokumenti. Šo uzrakstu izdarījis un parakstījis zemes komisijas priekšsēdētājs, tādējādi apliecinot pieprasījuma un pielikumā pievienoto dokumentu saņemšanas faktu. Taču apelācijas instances tiesa minētā dokumenta saturu un nozīmi vispār nav noskaidrojusi. Tā vietā tiesa vadījusies vienīgi no atbildētājas paskaidrojumiem par dokumentu neiesniegšanu, kas ir pretrunā ar Civilprocesa likuma 97.panta trešo daļu.

Tāpat tiesa kļūdaini secinājusi, ka prasītāja apgalvojumus par arhīva izziņas iesniegšanu nepierāda 1994.gada 10.decembrī sastādītais pavadraksts. Šāds tiesas secinājums pamatots vienīgi ar atbildētājas Daugavpils pilsētas domes pārstāvja paskaidrojumiem par to, ka tā pavadrakstā minēto dokumentu - Latvijas Valsts vēstures arhīva 1994.gada 9.decembra izziņu nav saņēmusi. Tajā pašā laikā lietas materiālos nav pierādījumu, ka prasītājam būtu nosūtīts Daugavpils pilsētas zemes komisijas 1997.gada 4.februāra lēmums Nr.25, ar kuru pieprasījums noraidīts. Prasītājs šādu dokumentu nav saņēmis, tomēr tiesa atzinusi, ka viņš to ir saņēmis, balstoties tikai un vienīgi uz atbildētājas Daugavpils pilsētas domes pārstāvja paskaidrojumiem, kas neapstiprinās ar citiem pierādījumiem. Līdz ar to tiesa savā attieksmē nav bijusi konsekventa.

Turklāt tiesa bez ievērības atstājusi atbildētājas Daugavpils pilsētas domes 2008.gada 22.februāra paskaidrojumus, kuros tā atzīst, ka prasītājam ir tiesības saņemt līdzvērtīgu zemi.

Tādējādi apelācijas instances tiesa nepareizi piemērojusi likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta trešo daļu, jo izdarījusi kļūdainus secinājumus, ka prasītājs nav iesniedzis pieprasījumu par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu likumā noteiktajā termiņā;

[5.3] Civillietu tiesu palāta nepareizi piemērojusi likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sesto daļu. No minētās tiesību normas jēgas un mērķa izriet, ka tā piemērojama tad, ja pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu nav bijis iesniegts likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 6.panta 1.punktā noteiktajā termiņā līdz 1992.gada 20.jūnijam vai 1994.gada 1.jūnijam. Konkrētajā gadījumā prasītājs bija iesniedzis pieprasījumu līdz 1994.gada 1.jūnijam, taču tas netika izlemts. Šādā situācijā likumdevējs noteicis 2008.gada 1.septembri kā galējo termiņu prasības celšanai tiesā, lai tādā veidā nodrošinātu personu tiesības uz īpašumu.

Šāds minētas tiesību normas tulkojums atbilst judikatūrai, kas izveidojusies jautājumā par likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sestās daļas piemērošanu un interpretāciju Senāta spriedumos līdzīgās lietās (*sk. Senāta 2007.gada 28.marta spriedumu lietā Nr.SKC-176, 2007.gada 14.februāra spriedumu lietā Nr.SKC-52*);

[5.4] apelācijas instances tiesa nav piemērojusi Ministru kabineta 2008.gada 19.maija noteikumus Nr.352 „Līdzvērtīgas zemes kompensācijas fonda izveidošanas kārtība, kā arī kārtība, kādā aprēķina bijušā zemes īpašuma vērtību, kāda tā bija 1940.gada 21.jūlijā, un kārtība, kādā tiek piešķirta līdzvērtīga zeme bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem". No minēto noteikumu 2.un 14.punkta izriet, ka prasītājam kā bijušā zemes īpašnieka mantiniekam ir piešķirama līdzvērtīga zeme, ja par attiecīgo zemi jau nav saņemta kompensācija vai līdzvērtīga zeme.

[6] Paskaidrojumos sakarā ar kasācijas sūdzību atbildētāja Daugavpils pilsētas dome norādījusi, ka tā nav pamatota un ir noraidāma. No likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sestās daļas izriet, ka likumdevējs nav paredzējis iespēju saņemt kompensāciju vai līdzvērtīgu zemi, ja zemes pieprasījums nav iesniegts ne likuma 6.panta 1.punktā paredzētajā termiņā, ne arī līdz 1994.gada 1.jūnijam (*sk. Senāta 2007.gada 31.janvāra spriedumu lietā Nr.SKC-48, 2007.gada 5.decembra*

spriedumu lietā Nr.SKC-803). Apelācijas instances tiesa konstatējusi, ka prasītājs nebija iesniedzis pieteikumu likumā noteiktajā termiņā.

Motīvu daļa

[7] Pārbaudījis sprieduma likumību attiecībā uz argumentiem, kas minēti kasācijas sūdzībā, kā to nosaka Civilprocesa likuma 473.panta pirmā daļa, Augstākās tiesas Civillietu departaments atzīst, ka apelācijas instances tiesas spriedums atceļams.

[8] Civilprocesa likuma 97.panta trešā daļa, 193.panta piektā daļa noteic tiesas pienākumu sprieduma motīvu daļā norādīt lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi, un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi, tāpat arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījusies, un konstatēto lietas apstākļu juridisko novērtējumu. Savukārt Civilprocesa likuma 189.panta trešā daļa un 190.pants nosaka, ka tiesas spriedumam ir jābūt likumīgam un pamatotam.

Civillietu departaments, piekrītot kasācijas sūdzībā paustajam viedoklim, uzskata, ka pārbaudāmais spriedums minēto tiesību normu prasībām neatbilst, jo tajā trūkst izdarīto secinājumu pamatojuma. Tāpat tiesa nav norādījusi, kādēļ tā vieniem pierādījumiem devusi priekšroku salīdzinājumā ar citiem pierādījumiem un atzinusi vienus faktus par pierādītiem, bet citus par nepierādītiem.

[8.1] Zemes īpašuma tiesību atjaunošanu pilsētās reglamentē likumi „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" un „Par zemes reformas pabeigšanu pilsētās".

Likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 9.panta otrās daļas 1.punkts nosaka, ka zemes īpašuma tiesības tiek atjaunotas fiziskajām personām – bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem – uz zemes gabaliem, kas viņiem piederēja 1940.gada 21.jūlijā. Turklāt atbilstoši šā likuma 6.panta 1.punktam zemes reformas pirmajā kārtā līdz 1992.gada 20.jūnijam bijušajiem zemes īpašniekiem, visiem pašreizējiem zemes lietotājiem un citiem zemes pieprasītājiem jāiesniedz pieprasījums par zemes īpašuma tiesību atjaunošanu, zemes nodošanu īpašumā vai par zemes piešķiršanu lietošanā tai pilsētas pašvaldībai, kuras teritorijā atrodas pieprasāmais zemes gabals.

Saskaņā ar minētā likuma 12.panta sesto daļu, bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuri nav iesnieguši pieprasījumus šā likuma 6.panta 1.punktā noteiktajā termiņā, ir tiesības pieprasīt zemes īpašuma tiesību atjaunošanu līdz 1994.gada 1.jūnijam. Šā termiņa nokavēšanas gadījumā zemes īpašuma tiesības bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem uz zemes gabaliem, kas viņiem piederēja 1940.gada 21.jūlijā, var atjaunot tiesa, ja prasības pieteikums par īpašuma tiesību atjaunošanu tiesai iesniegts līdz 2008.gada 1.septembrim (..) izņemot gadījumus, kad:

1) zemes īpašuma tiesības likumā noteiktajā kārtībā ir atjaunojusi vai ieguvusi cita persona;

2) pilsētas zemes komisija pieņēmusi attiecīgu atzinumu par zemes nodošanu īpašumā par maksu vai par fiziskas personas pieteikumu zemes gabala pirkšanai, vai par pieprasītā zemes gabala piešķiršanu citam bijušajam īpašniekam vai viņa mantiniekiem no līdzvērtīgu zemju kompensācijas fonda;

3) zeme kā apbūvēts vai neapbūvēts īpašuma objekts ir nodota privatizācijai vai atsavināšanai.

No minētā secināms, ka normatīvie akti par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās paredzēja termiņus, kādos bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuri vēlējās īpašuma tiesību atjaunošanu, jāiesniedz pilsētas zemes komisijām pieprasījums par īpašuma tiesību atjaunošanu.

Senāts, iztulkojot likuma ,,Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sesto daļu, vairākkārt norādījis, ka tā piemērojama attiecībā uz tiem bijušajiem īpašniekiem vai viņu mantiniekiem, kuri nav iesnieguši pieprasījumus nedz likuma 6.panta 1.punktā noteiktajā termiņā, nedz arī līdz 1994.gada 1.jūnijam. Šajā gadījumā likumdevējs nav paredzējis iespēju saņemt kompensāciju vai līdzvērtīgu zemi (*sk. Senāta 2007.gada 31.janvāra spriedumu lietā SKC- 48, 2007.gada 14.februāra spriedumu lietā SKC-52, 2007.gada 12.septembra spriedumu lietā SKC-577*). Tātad likuma ,,Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 12.panta sestā daļa paredz īpašuma tiesību atjaunošanu uz zemi pilsētās jau pēc visu likumā noteikto termiņu iestāšanās, ja tajos nav bijis iesniegts pieprasījums, vienīgi tad, ja zemes gabali nav nevienam atdoti un neskar citu personu intereses.

Savukārt šā likuma 12.panta trešā daļa attiecināma uz gadījumiem, ja pieprasījums bija iesniegts likumā noteiktajos termiņos, tas ir, līdz 1992.gada 20.jūnijam vai 1994.gada 1.jūnijam.

[8.2] Apelācijas instances tiesa konstatējusi un par to lietā nav strīda, ka prasītājs 1994.gada 3.martā iesniedzis Daugavpils pilsētas zemes komisijā pieprasījumu par īpašuma tiesību atjaunošanu uz vectēvam /pers. G/ piederējušo zemi Grīvas pilsētā (Judovkā) vai līdzvērtīgas zemes piešķiršanu citā vietā Daugavpils pilsētā (*lietas 1.sējuma 84.lpp.*).

Neskatoties uz konstatēto faktu, apelācijas instances tiesa atzinusi šo pieprasījumu par neiesniegtu, balstoties uz apstākli, ka prasītājs nebija izpildījis likuma prasības par visu nepieciešamo dokumentu pievienošanu. Proti, Daugavpils pilsētas zemes komisija a r 1997.gada 4.februāra lēmumu Nr.25 pieprasījumu noraidījusi, jo līdz 1996.gada 1.jūnijam netika iesniegti visi nepieciešamie zemes īpašuma tiesības un mantošanas tiesības apliecinoši dokumenti (*lietas 94.lpp.*), un minētais lēmums netika apstrīdēts.

Civillietu departaments uzskata, ka šāds tiesas secinājums nav pamatots, jo tas ir pretrunā ar pierādījumiem.

[8.3] No 1994.gada 3.martā iesniegtā pieprasījuma redzams, ka prasītājs pievienojis gruntsgabala Nr./numurs/piederības apliecību, kas izdota 1941.gada 13.jūnijā, bijušā zemes īpašnieka dēla /pers. J/ un mazdēla /pers. B/ dzimšanas apliecības kopijas. Uz minētā dokumenta ir uzraksts par šo dokumentu pievienošanu pieprasījumam un zemes komisijas priekšsēdētāja paraksts par to saņemšanu, kas datēts ar 1994.gada 3.martu, kā arī pieprasījuma reģistrācijas Nr.1252 (*lietas 1.sējuma 84.lpp.*).

Kā izriet no atbildētājas Daugavpils pilsētas domes paskaidrojumiem, pieprasījums tika noraidīts, jo tam nebija pievienota Latvijas Valsts vēstures arhīva izziņa par zemes gabala platību un izvietojumu, kā arī nebija iesniegti citi mantojuma tiesību apliecinoši dokumenti (*sk. lietas 1.sējuma 49.-50., 92.-93.lpp.*). Savu paskaidrojumu pamatošanai atbildētāja iesniegusi tiesā pieprasījuma kopiju, kurā atšķirībā no prasītāja iesniegtā dokumenta nav uzraksta par tam pievienotajiem pielikumiem un zemes komisijas priekšsēdētāja paraksta par to saņemšanu (*sk. lietas 1.sējuma 95.lpp.*).

Taču apelācijas instances tiesa, aprobežojoties ar secinājumu, ka likumā noteiktie dokumenti netika iesniegti, šīs pretrunas minētajos pierādījumos spriedumā pat nav centusies atspēkot. Faktiski, kā izriet no apstrīdētā sprieduma satura, tiesa vadījusies vienīgi no atbildētājas paskaidrojumiem par to, ka nepieciešamie dokumenti netika iesniegti, nedodot juridisku novērtējumu prasītāja iesniegtajiem pierādījumiem saistībā ar konstatētajiem faktiskajiem apstākļiem, kas ir pretrunā ar Civilprocesa likuma 97.pantu.

Tāpat Civillietu tiesu palāta, atsaucoties uz likuma „Par zemes reformu Latvijas Republikas pilsētās" 9.pantu par zemes īpašuma tiesību subjektiem un 10.pantu, kas reglamentē zemes pieprasījumu saturu un pamatojumu, atzinusi, ka pieprasījumam pievienotā gruntsgabala Nr./numurs/piederības apliecība, kas izdota 1941.gada 13.jūnijā, neatbilst likuma prasībām. Tomēr lietas materiālos ir Latvijas Valsts vēstures arhīva 1994.gada 9.decembra izziņa par īpašuma tiesībām uz gruntsgabalu Nr./numurs/, Grīvas pilsētā, 3654 m^2 platībā. Izziņā norādīts, ka uz 1930.gada 6.jūnija izpirkšanas lēmuma pamata īpašuma tiesības uz gruntsgabalu Nr./numurs/, Grīvas pilsētā, 3654 m^2 platībā apstiprinātas /pers. G/(*lietas 1.sējuma 8.lpp.*). Tādējādi, salīdzinot šo arhīva izziņu ar pieprasījumam pievienoto apliecību par īpašuma tiesībām, abos dokumentos pilnībā sakrīt gan gruntsgabala numurs, gan tā platība, gan īpašuma tiesību iegūšanas pamats, gan ziņas par gruntsgabala piederību vienai un tai pašai personai - prasītāja vectēvam. Līdz ar to Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, ka apliecības izdošana 1941.gada 13.jūnijā nemaina tās juridisko nozīmi un faktu par gruntsgabala piederību prasītāja vectēvam uz 1940.gada 21.jūliju, tādēļ tās izslēgšanai no pierādījumu loka nebija pamata.

[8.4] Turklāt, kā to norādījis prasītājs, viņš 1994.gada decembrī bija nosūtījis zemes komisijai arī no arhīva saņemto izziņu. Apelācijas instances tiesa atzinusi, ka šie prasītāja apgalvojumi nav pierādīti, jo arhīva izziņa adresēta citai personai (prasītāja brālim) un lietai pievienotais pavadraksts neliecinot par šīs izziņas iesniegšanu zemes komisijai.

Tajā pašā laikā apelācijas instances tiesa secinājusi, ka prasītājs ir saņēmis Daugavpils pilsētas zemes komisijas 1997.gada 4.februāra lēmumu Nr.25, ar kuru noraidīts viņa pieteikums par īpašuma tiesību atjaunošanu, pretēji Civilprocesa likuma 104.panta pirmās daļas noteikumiem balstoties vienīgi uz Daugavpils pilsētas domes pārstāvja paskaidrojumiem, kas neapstiprinās ar citiem pierādījumiem (prasītājs šāda lēmuma saņemšanu noliedz).

Civillietu departaments piekrīt kasācijas sūdzības iesniedzēja argumentiem, ka šāda apelācijas instances tiesas attieksme nav konsekventa, jo nav saprotams, kādēļ pie analogiem apstākļiem tā atzinusi vienus faktus par nepierādītiem, bet citus par pierādītiem.

[8.5] Apkopojot iepriekš norādītos apsvērumus, Civillietu departaments uzskata, ka apelācijas instances tiesa nav izdarījusi lietā iesniegto pierādījumu un faktisko apstākļu saturam atbilstošus secinājumus, ar ko pārkāpusi procesuālo tiesību normas, kas regulē apstākļu noskaidrošanu lietā (Civilprocesa likuma 8.pants) un pierādījumu novērtēšanu (Civilprocesa likuma 97.pants). Minētie procesuālo tiesību normu pārkāpumi atzīstami par būtiskiem, jo tie varēja novest pie lietas nepareizas izspriešanas, kas ir pamats tiesas sprieduma atcelšanai.

Tā kā apelācijas instances tiesas pieļautie procesuālo tiesību normu pārkāpumi ir patstāvīgs pamats sprieduma atcelšanai, kasācijas sūdzības pārējie argumenti, tostarp par Ministru kabineta 2008.gada 19.maija noteikumu Nr.352 „Līdzvērtīgas zemes kompensācijas fonda izveidošanas kārtība, kā arī kārtība, kādā aprēķina bijušā zemes īpašuma vērtību, kāda tā bija 1940.gada 21.jūlijā, un kārtība, kādā tiek piešķirta līdzvērtīga zeme bijušajiem zemes īpašniekiem vai viņu mantiniekiem" netiek apsvērti.

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 474.panta 2.punktu, pārejas noteikumu 91.punktu, Augstākās tiesas Civillietu departaments

n o s p r i e d a

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesu palātas 2012.gada 28.jūnija spriedumu atcelt un lietu nodot jaunai izskatīšanai Latgales apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijai kā apelācijas instances tiesai.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesnese I.Garda

Tiesnese E.Vernuša

Tiesnese M.Zāģere